

De Boeddha en de terrorist is het schokkende verhaal van Angulimala, een monsterlijke sadist waarbij zelfs Hannibal Lecter verbleekt. Toch gaat de Boeddha een levensgevaarlijke confrontatie met hem aan. Hun gesprekken geven diep inzicht in de wortels van woede, wraakzucht en geweld, en wijzen tevens een weg naar een geweldloze toekomst. In alle tijden worstelden mensen met het kwaad, maar zelden is er zo aanschouwelijk en ontroerend over geschreven als in deze oude legende. Goed of kwaad, recht of onrecht, angst of moed, vergelding of vergeving: in welke wereld wil je leven? *De Boeddha en de terrorist* dwingt tot nadenken over de fundamenteën van moraal en de keuzes die wij moeten maken.

'... prachtig geschreven en uiterst actueel!'
– Deepak Chopra

'Deze fabel straalt waarheid uit en is vermoedelijk gebaseerd op ware gebeurtenissen. Zeker is dat wij grote behoefte hebben aan deze waarheid, om te ontsnappen aan de eindeloze cirkel van geweld tegen geweld, die slechts meer geweld oproept. Ik wil het iedereen aanraden.'
– Robert Thurman, hoogleraar Indo-Tibetaanse wetenschappen, Columbia Universiteit

Schrijver en vredesactivist Satish Kumar is afkomstig uit India en wordt sinds decennia beschouwd als een van de meest vooraanstaande Britse intellectuelen. Hij is hoofdredacteur van *Resurgence*, een internationaal tijdschrift over spiritualiteit en ecologie, en werkte samen met grootheden als Krishnamurti, Bertrand Russell, Martin Luther King en de Dalai Lama.

NUR 720

www.servire.nl

ISBN 978-90-215-8386-0

9 789021 583860

www.boekenwereld.com

Servire maakt deel uit van Kosmos Uitgevers,
Utrecht/Antwerpen

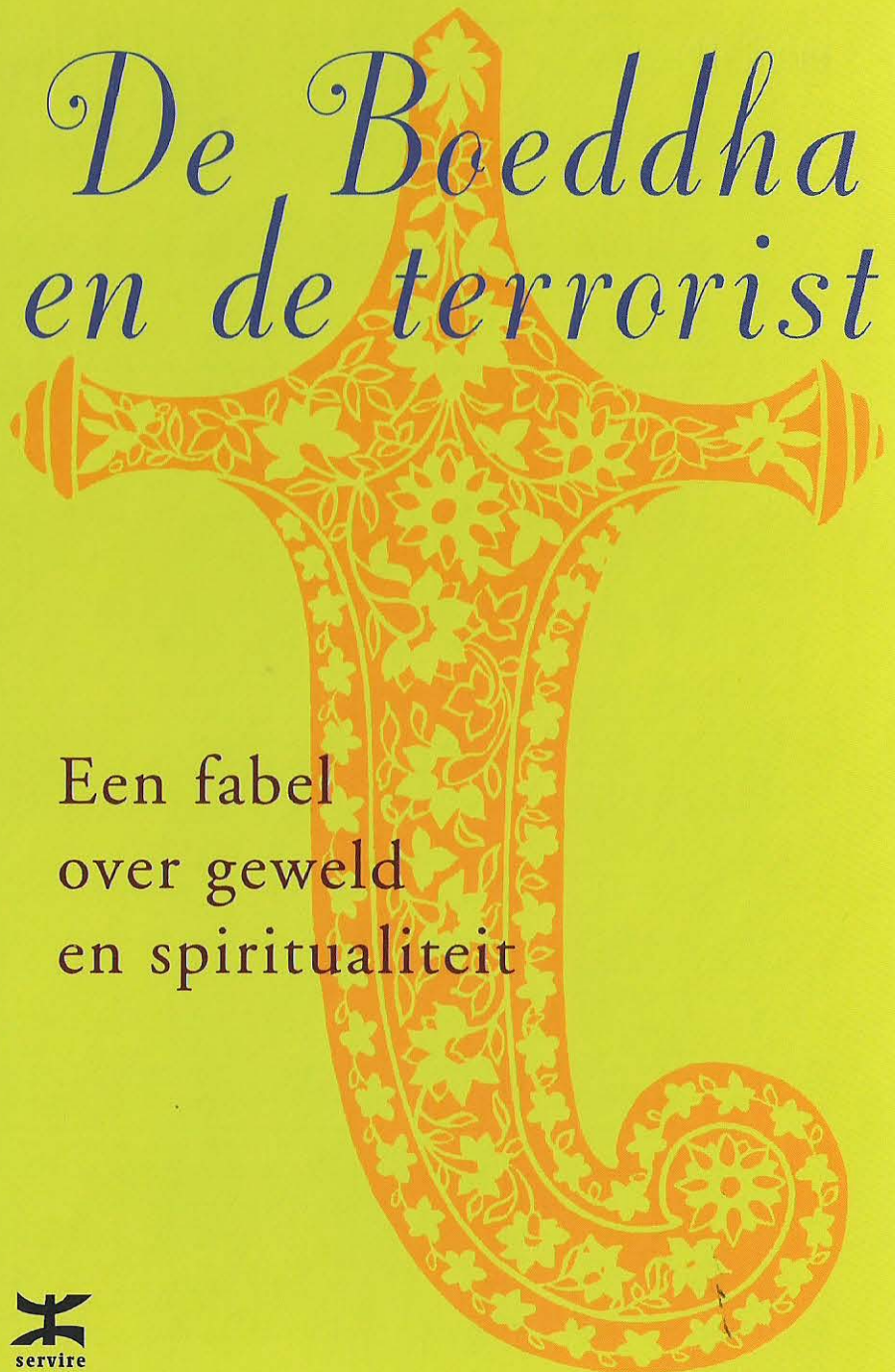

Satish Kumar
De Boeddha en de terrorist

Satish Kumar

De Boeddha en de terrorist

Een fabel
over geweld
en spiritualiteit

VOORWOORD

Heilige terreur

door Thomas Moore

ER WORDT VAAK TERECHT GEZEGD dat geweld aanzet tot geweld. In elke vorm van geweld gaat een besmettelijk virus schuil dat tot een even brute, stompzinnige reactie leidt. Een terrorist blaast een bus op en een leger rukt uit om de zaak te vereffenen. Dat wederzijdse geweld en die besmettelijke werking van angst zijn eeuwenlang van de ene familie op de andere en van het ene volk op het volgende overgegaan. Het is een keten van verschrikking en terreur, gesmeed door mensen die gaandeweg zo woedend zijn geworden dat ze doorslaan én door mensen die in dezelfde mate bezeten zijn van hun gevoelens van deugdzaamheid en gerechtvaardigde wraak.

Maar er is goed nieuws. Het Evangelie van Jezus Christus, de Dharma van de Boeddha, de Tao van Lao-tse en de weg van de liefde, de *tariqa*, in het soefisme zeggen dat je uit die achtbaan kunt stappen. Je kunt je uit die keten losmaken. Als een verderfelijke vorm van geweld je leven binnendringt, hoef je daar niet op te reageren met deugdzaamheid, rechtvaardigheid en redelijkheid. Je kunt ervoor kiezen geen deel uit te maken van die destructieve vicieuze cirkel, en die keus om er niet aan deel te nemen is een eerste stap op weg naar vrede.

Maar daarvoor moet je iets heel onredelijks doen. Je moet je wraakzuchtige gevoelens opgeven en afstand doen van alle redelijke verwachtingen die voor de meeste mensen in de samenleving, dus ook voor je vrienden en familie, vanzelfsprekend zijn. Dat moet je waarschijnlijk in je eentje doen, waarbij je afgaat op je spirituele intuïtie. Dat kan de indruk van passiviteit en zwakte wekken. Alleen jij weet hoeveel moed nodig is om de gewoonte van wraak en straf te doorbreken die, naar wordt aangenomen, gerechtvaardigd en deugdzaam is.

Daarvoor heb je spirituele intuïtie nodig, want de uitweg uit het geweld berust op een grootse, diepe visie. Je moet vooral inzien dat terreur van welke aard ook – of het nu gaat om een bende opstandelingen of om de meer gesanctioneerde en openbare actie van een leger – een vorm van waanzin is. Je moet inzien dat geweld, zelfs wanneer dat berekend is, de uiting is van een gepijnigde, verwrongen ziel. Het is het werk van een geest of een aandrang die een persoon of een volk overneemt en blind maakt voor solidariteit en gemeenschapszin. Het is, in de geest van de Boeddha en Jezus, jouw taak de ziel van iedereen die daarbij betrokken is tot rust te brengen.

❖ 'HET WOORD 'TERREUR' is afgeleid van het Latijnse 'terrere', dat 'vrees aanjagen' betekent. Terreur is echter meer dan vrees. Het is in wezen een heftige bewustwording van de kracht van het leven zelf. In een psalm in de Bijbel staat: 'De Here, de Allerhoogste, is vreselijk.' En bij de inwijding van een kerk zingt het koor: 'Hoe vreselijk is deze plaats.' (In dat oude gebruik zijn *vreselijk* en *terreur* beide terug te leiden op dezelfde bron.)

De Heer, de bron van het leven, wekt waarlijk ontzag en schrik omdat het leven zo mysterieus en overweldigend is en omdat het zoveel vitaliteit én zoveel dood biedt. Volgens een klassieke definitie is het heilige *mysterium tremendum et fascinans*, dat wil zeggen: een mysterie dat je doet beven én dat je fascineert. De uiteindelijke vrees is een sterk besef van het heilige en ontzagwekkende van het leven.

Maar alles is onderhevig aan de neurose en psychose van de mens. Het is heel goed dat je beeft bij de aanblik en het gevoel van de schoonheid en de kracht van de natuur, maar het is onjuist te stellen dat de ene mens de andere dwingt te beven bij de aanblik van wapens en geweld.

De meest weldadige dingen kunnen worden verdraaid tot iets gewelddadigs, gevaarlijks en lelijks. Als dat gebeurt, voegen we gewoonlijk het achtervoegsel 'isme' aan het woord toe. Gemeente, gemeenschapszin, wordt communisme, nationaliteit wordt nationalisme en terreur – schrik, ontzag – wordt terrorisme. Terrorisme is heiligschennis. Aan ons dus de taak om daarop te reageren door het heilige van de levenskracht te herstellen.

❖ DE MENS PROBEERT ALTIJD zich de macht van het leven toe te eigenen voor zijn eigen doeleinden. In het National Museum of Ireland zijn de oude, prachtig bewerkte hoorns te zien en te horen waarop voor een gevecht werd geblazen om de vijand schrik aan te jagen. Op de Amerikaanse prairie beschilderden krijgers zich voor een gevecht met 'oorlogsverf' om de ander angst in te boezemen. Een man verheft zijn stem en slaat het meubilair aan diggelen om zijn vrouw te terroriseren. Het is verleidelijk om terrorisme te lijf te gaan met een beschaafder aandoende vorm van geweld. We overdekken ons terrorisme met een vernisje van patriottisme,

vroomheid en rechtvaardiging. Maar onder al dat vertoon blazen we net als de Kelten op onze hoorns en overtuigen we onszelf daarmee van onze onschuld als we de wapens opnemen.

Religies zien de liefde van de mens voor oorlog als een misplaatste, verkeerd begrepen versie van de strijd tegen onwetendheid en blinde hartstocht. Veel moslims zullen zeggen dat de jihad vooral een spirituele worsteling is om tot inzicht te komen en innerlijke rust te bereiken.

Jezus zei dat hij het zwaard bracht, maar het is duidelijk dat hij daarmee geen letterlijk gevecht bedoelde. Hij zei ook tegen zijn discipel Petrus dat hij zijn zwaard moest opsteken.

Je tegen terrorisme verzetten wil niet zeggen dat je passief wordt en je laf opstelt. Het betekent dat je het voorstellingsvermogen, de zelfbeheersing en de kracht bezit om dat terrorisme om te zetten in ontzag voor de schoonheid en de macht van het leven. Je wordt een spirituele krijger. Je komt tot de ontdekking dat er heel veel moed voor nodig is om de drang tot gerechtvaardigd geweld om te zetten in het omarmen van de veronderstelde vijand. De werkelijke strijd is het

overwinnen van eigenbelang en de neiging om de wereld te verdelen in vriend en vijand.

Jezus en de Boeddha weigerden beiden deel te nemen aan een op die manier verdeelde wereld. Jezus zei: 'Heb je vijanden lief' en de Boeddha sloot vriendschap met een bloeddorstige misdadiger. De 'natuurlijke' behoefte om op terrorisme te reageren met massaal geweld wordt door die voorbeelden finaal op z'n kop gezet. Maar zo werkt religieuze en spirituele gevoeligheid. Ze is een alternatief voor rauwe, gewelddadige hartstocht. Ze kijkt anders tegen de dingen aan. Ze ziet het als haar onontkoombare taak de menselijke gemeenschap te herstellen als daar inbreuk op wordt gemaakt. Het religieuze in ons zet angst om in ontzag en geweld in mededogen. We kunnen hier en nu beginnen met het stellen van kleine daden van mededogen.

In zijn laatste toespraak hield de Boeddha simpelweg een bloem omhoog voor contemplatie. Men denkt dat dat een lotus is geweest, een tere maar taaie plant met een lange, stevige, voedende stengel. De terrorist, die op een totaal verkeerde manier tegen macht aankijkt, zwaait in plaats daarvan met een geweer om angst in

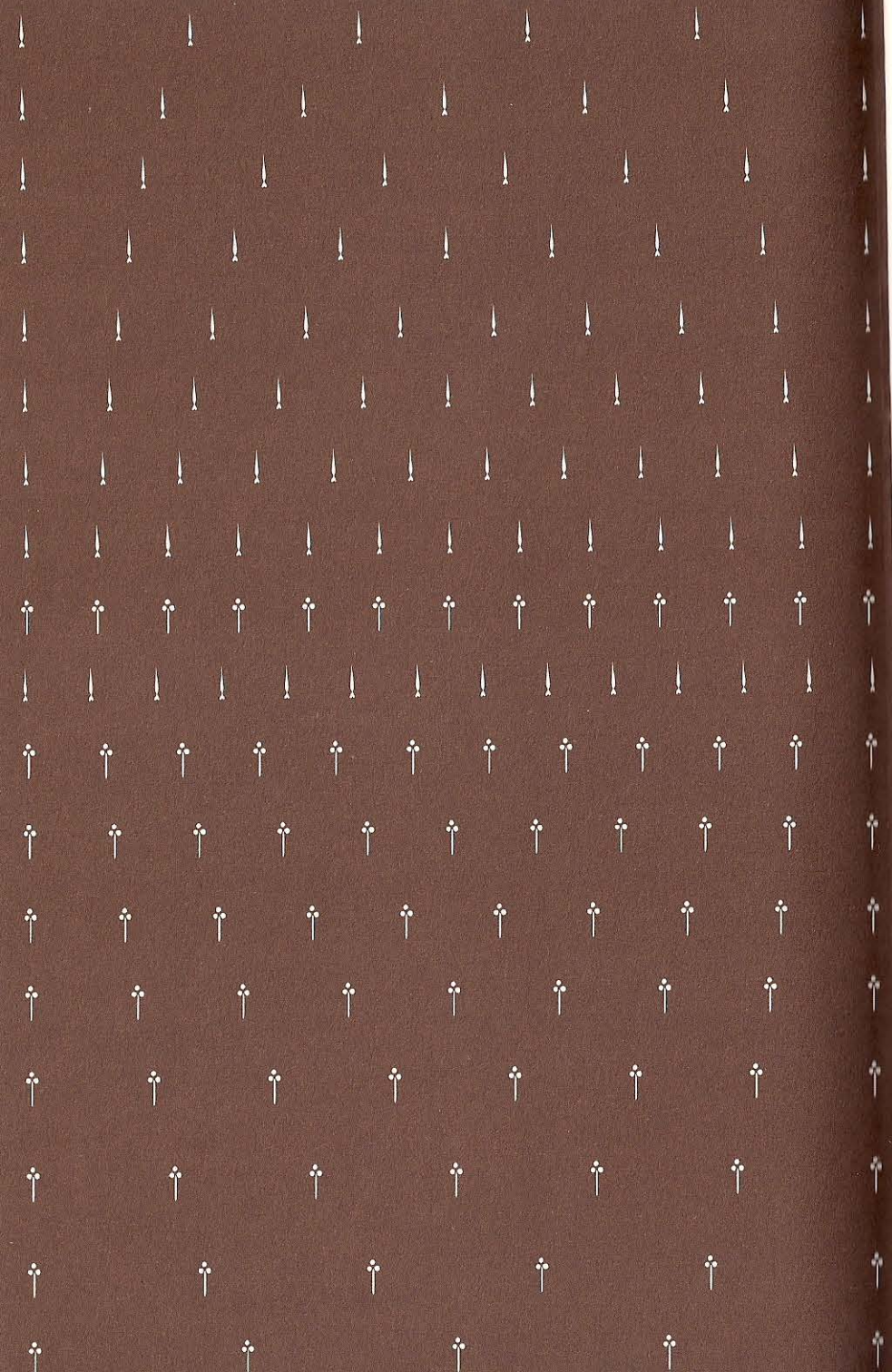
te boezemen. Aan ons als spirituele mensen de taak de macht – gesymboliseerd door een bloem – te herstellen en de zwakheid – gesymboliseerd door een wapen – te genezen.

De soefidichter Roemi verhaalt over een groot krijger, Ali. Eens raakte Ali in gevecht met een ridder en hij sloeg de ridder neer met zijn zwaard. De ridder spuugde naar hem, waarop Ali zijn wapen liet vallen en de man overeind hielp. Deze was met stomheid geslagen. Waarom deed Ali dat?

‘Ik ben de leeuw van God, niet de leeuw van de hartstocht’, verklaarde Ali. ‘Wanneer de wind van de persoonlijke reactie waait, laat ik me niet meevoeren. Het gif van jouw spuug is geworden tot de honing van vriendschap.’

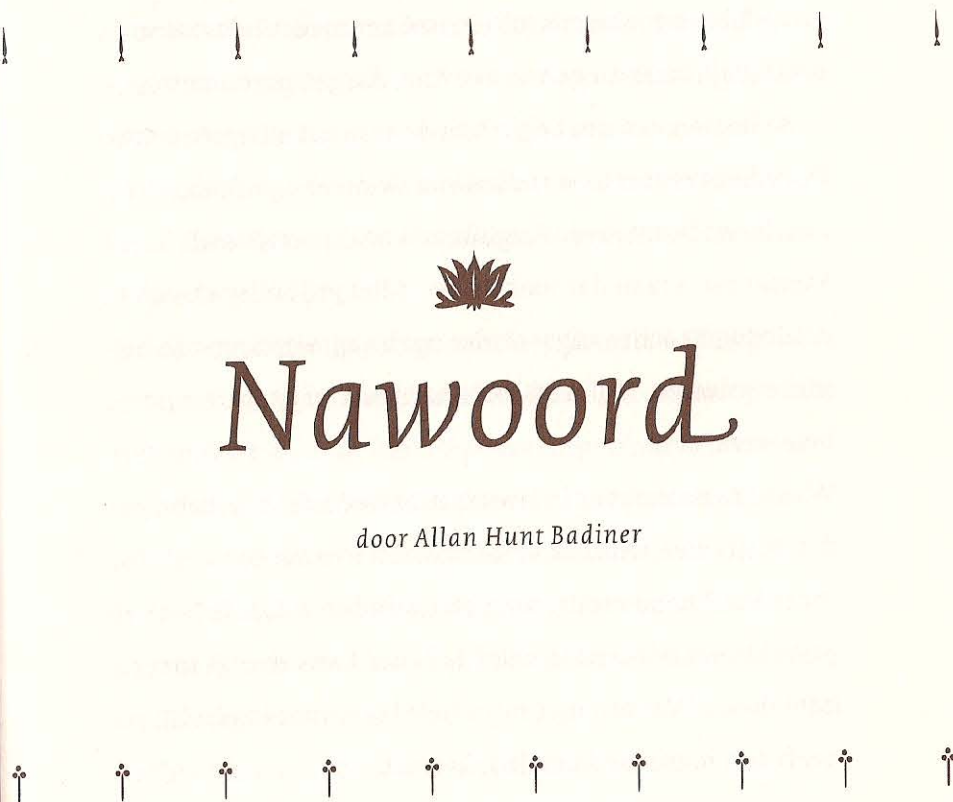
De Boeddha en de terrorist

Nawoord

door Allan Hunt Badiner

VAN ALLES WAT DE BOEDDHA in zijn leven meemaakte, is zijn directe ontmoeting met een echte terrorist misschien wel het meest relevant en belangrijk voor diegenen van ons, die gevangen zitten in de boeien van het begin van de eenentwintigste eeuw. Door het verhaal te vertellen van de meedogenloze, met bloed besmeurde Angulimala herinnert Satish Kumar ons eraan dat toen de Boeddha vrijwillig en vol mededogen echte angst onder ogen zag, zijn angst in het niet verdween. Hij heeft ons daarmee een grote dienst bewezen.

Wanneer de vorst er in hoofdstuk twee achter komt dat de nieuwe monnik, wiens onderricht hij zo indrukwekkend vindt, niemand minder is dan de gevreesde moordenaar, valt hij flauw. Later dringt tot hem door: 'Wat mij met mijn hele leger niet is gelukt, heeft één mens, de Boeddha, bereikt.'

Algauw haast een hele menigte zich naar de vorst om ertegen te protesteren dat vrouwe Nandini en de Boeddha een terrorist de hand boven het hoofd houden. 'Ze zijn voor ons of ze zijn tegen ons', roept de verzamelde menigte. Gelukkig waren de leiders in Savatthi

duizenden jaren geleden wijzer dan de leiders met wie wij opgezadeld zitten. Men kon de verleiding om kwaad en onwetendheid met elkaar te verwarren uiteindelijk weerstaan. Angulimala zelf was het voorbeeld bij uitstek voor de leer die hij verkondigde: de beste manier om mensen te beïnvloeden is door ze te overreden en met name door ze het goede voorbeeld te geven in plaats van ze terecht te stellen.

Het slot van dit verhaal, waarin Angulimala volledig verandert in Ahimsaka, laat zien dat alle mensen op aarde verbonden zijn door het diepe verlangen om te leven en om behoed te worden door anderen. Het demonstreert ook de tegenintuïtieve, 'tegendraadse' wijsheid van de Boeddha, die ons eraan herinnert dat wat wij als 'waarheid' bestempelen vaak precies de schaduwzijde is van hoe het echt zit.

Net als Milarepa, die duizend jaar later van een wraakzuchtige tovenaer veranderde in een heilige yogi. Angulimala veranderde in één leven van een doorgewinterde moordenaar in een vrome beschermer van het leven; daarmee wordt de nadruk gelegd op het fundamentele boeddhistische geloof in vergankelijkheid

en de eindeloze mogelijkheid tot verandering. Ahimsaka kwam bekend te staan als de overwinnaar van 'de terrorist van binnen'. Hij temde de vijanden in zichzelf en werd uiteindelijk een groot *arahant* of verlicht wezen. Geïnspireerd op het voorbeeld van Angulimala zijn er nu in Europa, Australië en India programma's waarbij gevangenen leren mediteren. Het feit dat Angulimala die ommezwaai kon maken houdt de hoop levend dat zelfs de terroristen van nu – of het daarbij nu gaat om statenloze moordenaars op de vlucht of om regeringsleiders – de angst van binnen onder ogen zien en kunnen beginnen zichzelf en anderen te genezen.

❖ SATISH KUMAR is geboren in India. Hij bestudeerde het boeddhisme en was gedurende negen jaar jain-monnik. Hij is hoofdredacteur van het tijdschrift *Resurgence* en onderwijscoördinator van het Schumacher College in Engeland. Hij heeft nog twee andere boeken geschreven *No Destination: An Autobiography* en *You Are, Therefore I Am: A Declaration of Dependence*.

❖ THOMAS MOORE is de auteur van de inmiddels klassiek geworden *New York Times*-bestsellers *Zorg voor de ziel* en *Zielsverwanten* – beide uitgegeven bij Servire. Hij geeft lezingen en schrijft over psychologie, mythologie en de verbeelding. Hij was twaalf jaar lang monnik in een rooms-katholieke kloosterorde en is afgestudeerd in de theologie, de musicologie en de filosofie.

❖ ALLAN HUNT BADINER levert redactionele bijdragen aan *Tricycle: The Buddhist Review* en is milieuactivist. Hij is mederedacteur van *Zig Zag Zen* en is redacteur van *Dharma Gaia*, *Mindfulness in the Marketplace* en andere boeken.